

Groen
Kennisnet

MET AMBITIE GEMAAKT

Leermiddelen ontwikkeld in RIGO-/KIGO-projecten

Colofon

Met ambitie gemaakt

Leermiddelen ontwikkeld in RIGO-/KIGO-projecten

Groen Kennisnet
Productie: Silo
Oktober 2013

Groen Kennisnet:
www.groenkennisnet.nl
Groene Kennissenbank:
kennissen.groenkennisnet.nl
Servicedesk:
servicedesk@groenkennisnet.nl

http://bit.ly/lm_kigo_rigo

Inhoudsopgave

1. Plant	4
2. Dier	8
3. Natuur en Leefomgeving	12
4. Voeding en Consument	14
5. Inspiratie	16
6. Promotie/imago	18

Entree-account

In enkele gevallen zijn de genoemde (delen van) leermiddelen alleen toegankelijk met een Entree-account. Zo'n account is gratis beschikbaar voor wie in het onderwijs werkt. Je kunt een Entree-account aanvragen via <http://www.kennisnet.nl/diensten/kennisnet-federatie/entree>

Voorwoord

Van 2004 tot en met 2012 voerden groene onderwijsinstellingen met subsidie van het ministerie van Economische Zaken (voorheen EL&I en LNV) innovatieprojecten uit met het doel het groene onderwijs te vernieuwen. Tot en met 2007 heette de subsidieregeling RIGO: Regeling Innovatie Groen Onderwijs. Vanaf 2008 veranderde de naam in KIGO: Regeling Kennis en Innovatie Groen Onderwijs. Door middel van deze projecten vernieuwden de kennisinstellingen hun opleidingen waardoor deze beter aansloten op de ontwikkelingen in het bedrijfsleven en verbeterden zij de kennisdoorstroom zowel binnen als buiten het groene onderwijs.

In een aantal projecten resulteerde dat in nieuwe leermiddelen. Medewerkers van groene onderwijsinstellingen hebben deze leermiddelen – hier en daar ook met inzet van de expertise van het Ontwikkelcentrum of andere ondersteuners – gemaakt.

Ze deden dat met veel ambitie omdat ze er de vernieuwing van hun onderwijs mee wilden concretiseren.

Deze leermiddelen zijn geproduceerd met 'publiek' geld. Daarom is het belangrijk dat docenten in het groene onderwijs en hun collega's uit het overige onderwijs die belangstelling hebben voor groene leermiddelen, weten van hun bestaan en ze ook kunnen gebruiken.

Met dit boekje geeft Groen Kennisnet een overzicht van leermiddelen die in RIGO-/KIGO-projecten zijn geproduceerd. Via de QR-codes/links in elk hoofdstuk kun je rechtstreeks naar de pagina's met links naar deze leermiddelen op www.groenkennisnet.nl.

Het tijdvak 2004 - 2014 bestrijkt een lange periode. Niet alle leermiddelen die in deze acht jaar werden geproduceerd

zijn anno 2013 nog actueel. Daarom is het een selectie leermiddelen die met het oog op bruikbaarheid zorgvuldig is verzameld en in dit boekje ontsloten. Een uitzondering daarop is het hoofdstuk Inspiratie. Tijdens onze zoektocht stuitte we regelmatig op inspirerende documenten. Geen lesmateriaal maar interessante informatie die inspiratie kan bieden voor wie zich bezighoudt met leermiddelen, curriculumontwikkeling of didactiek en daarom een plaats verdient in dit boekje.

Ik wens je veel plezier bij het lezen van dit boekje en het gebruik van deze leermiddelen.

Klaas Jellema
Programmaleider Groen Kennisnet

1. PLANT

De RIGO-/KIGO-projecten hebben een serie leermiddelen opgeleverd die het thema Plant gemeenschappelijk hebben en bedoeld zijn voor vmbo-mbo en hbo groen. Op deze pagina vind je leermiddelen over agrobiologie, bloemschikking en veredeling. Het betreft digitale leerboeken/modules, lesbrieven en Wikiwijs-arrangementen. Ga voor het overzicht van de leermiddelen Plant met de links naar Groen Kennisnet via de QR-code of de link.

http://bit.ly/lm_kigo_rigo_plant

Productboek Agrobiologie [2008]

Gedigitaliseerd leerboek met uitleg en vragen.

Niveau: mbo groen niveau 2.

Lesbrieven Groen Breed Agrobiologie [2008]

25 Lesbrieven, aansluitend bij Productboek Agrobiologie.

Niveau: mbo groen niveau 2.

Wikiwijs arrangementen Bloem [2011]

Wikiwijs-leerarrangement bloem.

Niveau: vmbo groen leerjaar 3.

Wikiwijs-leerarrangement bloem.

Niveau: vmbo leerjaar 4.

Wikiwijs-leerarrangement bloem.

Niveau: mbo bloem.

Plantbreeding en Seedproduction mbo+ [2013]

Wikiwijs-arrangement plantenveredeling en zaaizaadproductie.

Niveau: mbo teelt. Niveau 3 /4 en hbo groen leerjaar 1.

Minor veredeling [2009]

Moduleboek, dictaten, readers en lessen.

Bestaat uit 23 onderdelen.

Niveau: hbo groen.

UITGELICHT

Arrangement Plant Breeding en Seed Production

Het (Wikiwijs-)Arrangement Plant Breeding en Seed Production MBO+ is ontwikkeld door docenten van Clusius College en begeleid door een groot aantal experts uit onderzoek, bedrijfsleven en onderwijs. Het is bedoeld om bij leerlingen mbo teelt niveau 3/4 en eerstejaars hbo teelt een basis te leggen op het gebied van plantenveredeling en zaaizaadproductie. Bevat uitgebreide informatie over allerlei aspecten van zaadveredeling zoals bijvoorbeeld de geschiedenis van zaadveredeling, het doel van veredeling, genetica, veredelingsmethoden, zaadoogst en -schoning en tracking & tracing. Met practicum-instructie, vragen/opdrachten waarmee leerlingen zelfstandig aan de slag kunnen gaan, toetsen en video's.

- PETER MAURITS (CLUSIUS COLLEGE)
- OVER PLANT BREEDING EN SEED
- PRODUCTION:

Brug naar hbo in zaadteelt

“Van een HAS-collega hoorde ik laatst nog: dat materiaal is aardig op niveau.” Dat zegt Peter Maurits, docent plantenteelt en genetica op Clusius College Hoorn over het materiaal dat Clusius en CAH Vilentum een paar jaar geleden hebben ontwikkeld onder de noemer Plant breeding and seed breeding MBO+. Nu ligt Hoorn middenin de Seed Valley, een stimulans om diep op onder meer rasontwikkeling en zaadteelt in te gaan.

Maurits gebruikt het materiaal, te vinden op Wikiwijs, in het derde en vierde jaar van mbo Plantenteelt. En CAH Vilentum heeft dezelfde stof verwerkt in de minor plantenveredeling. Aanleiding voor het project was de wens om de aansluiting van mbo op hbo op dit terrein te verbeteren. “Er waren wat oubollige boekjes,” zegt Maurits, “maar het is in dit arrangement moderner opgezet, met links naar internet en er is ook veel meer gekeken naar het bedrijfsleven.”

In dit tweede deel van deze serie vind je leermiddelen over gewasbescherming, glastuinbouw, bollenteelt, kwaliteitszorg en streekeigen gewassen. De meeste leermiddelen zijn gemaakt voor het mbo groen. Qua vorm is er een grote variatie: animaties, kant en klare lespakketten, webquests en Wikiwijs-arrangementen. Ga voor het overzicht van de leermiddelen Plant met de links naar Groen Kennisnet via de QR-code of de link.

http://bit.ly/lm_kigo_rigo_plant

Groene kennis van streekeigen gewassen [2012]

Wikiwijs-arrangement over streekeigen gewassen (in de Friese Wouden)
Teelthandleiding 'Giele Wâldbeantsjes' en 'Wâldgieltsjes'.
Niveau: vmbo groen.

Virtuele kas [2010]

Virtuele Kas, Nederlandstalig.
Animatie met groeimodellen tomaat, ficus en freesia.
Niveau: mbo groen.
Virtuele Kas, Engelstalig.

2007, GKC-programma Gewasbescherming [2007]

88-Delige collectie instructies, opdrachten, video's, toetsen over gewasbescherming op het bedrijf voor
Niveau: mbo/mbo+ groen.
Entree-account nodig.

Vakbekwaam gewasbeschermen op het bedrijf [2012]

Lespakket over inzet apparatuur gewasbescherming.
Niveau: mbo/mbo+ groen.
Deels entree-account nodig.

Webquest bollenteelt [2009]

Door AgriHolland ontwikkelde Internet zoek-opdrachten waarmee leerlingen zelfstandig mee aan de slag kunnen gaan.
Niveau: mbo groen niveau 3/4.

License to produce [2011]

Digiguide in Wikiwijs over keurmerken en zorgsystemen.

Webquest glastuinbouw (over zorgsystemen en keurmerken).

Kwaliteitsmanagementsysteem (digitaal stappenplan voor certificering).
Niveau: mbo groen.

UITGELICHT

Vakbekwaam gewasbeschermen op het bedrijf

Een Wikiwijs-arrangement over de inzet van apparatuur bij gewasbescherming voor mbo/mbo+ dat gedragen is door en uitgevoerd in de praktijk. Dit arrangement ondersteunt de digitale leereenheden 'Gewasbescherming' van het Ontwikkelcentrum die opleiden tot het vakbekwaamheidsbewijs 'Uitvoeren gewasbescherming (spuitlicentie A)'. Het bevat werkwijzerfilmpjes waarin de beroepshandeling centraal staat, theorie in de vorm van informatiedeeltjes, toetsen en opdrachten en bronnen en links.

- WIED HENDRIX OVER VAKBEKWAAM
- GEWASBESCHERMEN OP HET BEDRIJF:

Op het bedrijf leren voor je spuitlicentie

"We wilden iets ontwikkelen waarbij zowel leerlingen als cursisten zelfstandig kunnen werken aan het behalen van hun licentie 'Uitvoeren gewasbescherming bij AOC Oost en lid van de stuurgroep Gewasbescherming van de AOC Raad was hij een van de initiatiefnemers van het project 'Vakbekwaam gewasbeschermen op het bedrijf' dat in 2009 startte. In samenwerking met het Ontwikkelcentrum heeft de groep zes leereenheden ontwikkeld die digitaal beschikbaar zijn. "Dit geeft meer mogelijkheden", vindt Hendrix. "Er zitten filmpjes in, veel plaatjes en minder tekst dan in het papieren lesmateriaal wat we hadden." Hendrix laat zijn leerlingen zelfstandig werken - ook tijdens hun stages - met gerichte opdrachten over het uitvoeren van een bespuiting of inventarisatie van ziekten. "Deze leereenheden zijn ook zeer geschikt voor het cursusonderwijs", aldus Hendrix. "Het zou daarom mooi zijn als cursisten ook toegang krijgen tot de Educatieve Content Catalogus van het Ontwikkelcentrum om erbij te kunnen."

2. DIER

Voor het thema Dier leverden de RIGO-/KIGO-projecten een groot aantal leermiddelen op. Ze gaan over veehouderij, fokkerij, dierenwelzijn en paardensport. Op deze pagina vind je leermiddelen voor de veehouderij, fokkerij paarden en dierentuinvloeding. Al deze leermiddelen zijn bestemd voor mbo en hbo groen. Het betreft lespakketten, leer- en werkboeken, handleidingen en dictaten. Ga voor het overzicht van de leermiddelen Dier met de links naar Groen Kennisnet via de QR-code of de link.

http://bit.ly/lm_kigo_rigo_dier

Tune (2012)

Lespakket voor praktijkonderzoek door leerlingen/studenten aan de hand van een concrete opdracht van een ondernemer. Niveau: mbo/ad/hbo groen veehouderij.

Werkboek Kansen voor Koeien door samenwerking (2011)

Werkboek over mineralenvraagstukken op bedrijfsniveau met opdrachten voor studiegroepen. Niveau: mbo/hbo groen.

Leerboek melkwinning (2011)

Electronisch handboek en leerboek melkwinning. Basisstof met digitale toetsen en vragen. Niveau: mbo/hbo groen.

License to produce voor veehouders (2012)

Wikiwijs-arrangement dat tot doel heeft leerlingen / studenten te leren om duurzamer te produceren. Niveau: mbo/hbo groen.

Automatisch melken (2013)

Handleiding instructeur, reader voor studenten en samengesteld record met lesmateriaal en lesschema. Heeft tot doel mbo-leerlingen melkveehouderij voor te bereiden op praktijklessen. Niveau: mbo groen.

Elektronisch leerboek Fokkerij-Paard (2011)

Wiki met een vijftigtal fokkersvragen met op iedere vraag een bondig antwoord en een Leerboek Fokkerij met de achterliggende theorie. Niveau: mbo/hbo groen.

Van Koploper naar Peloton (2012)

Werkboek waarmee studenten aan de slag kunnen gaan met de diverse mineralenvraagstukken die op bedrijfsniveau spelen. Handleiding voor organiseren bedrijfsvergelijking.

LTO-presentatie melkvee. Handleiding gebruik DVD Onderwijsmappen. Niveau: hbo groen.

Cursus Dierentuinvloeding (2011)

Omvat o.a. dictaat, bronnen en opdrachten. Niveau: mbo/hbo groen.

UITGELICHT

Automatisch melken

Melkveehouders vinden het belangrijk dat mbo-leerlingen al een eerste kennismaking hebben gemaakt met de melkrobot voordat ze bij hen stage gaan lopen. Doel van dit lesmateriaal is om mbo-leerlingen melkveehouderij in een praktijkles te leren de werkzaamheden met een melkrobot uit te voeren. Het materiaal omvat een reader voor studenten, een handleiding voor de instructeur en presentaties voor gebruik in de les.

- JAN NOOREN (HAS HOGESCHOOL)
- OVER AUTOMATISCH MELKEN:

Leren werken met technologieën bij bedrijven

“Bijzonder is dat dit een training is in een real-lifesituatie”, vindt Jan Nooren, docent veehouderij HAS Hogeschool. Studenten van de HAS hebben onder begeleiding van Nooren en collega Aline van Genderen een les ontwikkeld voor Citaverde College waarin leerlingen leren werken met een automatisch melksysteem. De les vindt plaats in groepjes op een veehouderijbedrijf. Het is een resultaat van het project Sensortechnologie in de melkveehouderij dat als doel heeft mbo'ers en hbo'ers te leren werken met nieuwe technologieën in de sector. In het vervolg van het project, dat nog loopt tot september 2014, wordt materiaal voor hbo dier- en veehouderij gemaakt. Citaverde College wil het melkveeonderwijs beter laten aansluiten op de praktijk. Dat geldt ook voor het hbo. “Bij een les op school blijft het maar de vraag of de leerlingen het geleerde kunnen toepassen”, verwacht Nooren. “Nu worden ze juist geschoold in de toepassing.”

In de categorie Dier zijn in RIGO-/KIGO-projecten relatief veel leer-middelen over het onderwerp dierenwelzijn geproduceerd. Je vindt het overzicht van deze leermiddelen op deze pagina. Met deze producten worden niet alleen alle onderwijsniveaus in de groene kolom bediend, maar ook het basis- en voortgezet onderwijs en een maatschappelijke organisatie als de Dierenbescherming. Er is een grote variatie aan vormen: digitale cursussen, een website, een educatief computerspel, docenthandleidingen, instructievideo's, een trainingsmodule en lessen. Ga voor het overzicht van de leermiddelen Dier met de links naar Groen Kennisnet via de QR-code of de link.

http://bit.ly/lm_kigo_rigo_dier

Dierenwelzijnsweb (2012)

Dierenwelzijnswijzer (Dierenwelzijnsweb) met cursussen, handleidingen, voorbeeldlessen.
Niveau: mbo/hbo groen en voor basisonderwijs (voorbeeldlessen).

Vincent the Vet Dierenartsgame (2007)

Educatief computerspel over dierenwelzijn, verkrijgbaar via webshop Ontwikkelcentrum.
Niveau: vmbo klas 3/4 dierhouderij en -verzorging.

Welzijn en training van paarden (2011)

Docenthandleiding.
Niveau: mbo/hbo groen.

Waarborgen paardenwelzijn (2011)

Docenthandleiding Welzijn en Training Paarden.
Niveau: mbo/hbo groen.

Instructievideo's paardenwelzijn (2011)

Niveau: mbo/hbo groen.

Match or mismatch (2010)

Serie video's met instructies en oefensessies paard-/ruitercombinaties.
Niveau: mbo/hbo groen.
Entree-account nodig.

Educatie Dierenwelzijn (2010)

12 Lessen dierwelzijn.
Niveau: basis- en voortgezet onderwijs.

Dierenwelzijn in het voortgezet onderwijs (2010)

Dierenwelzijnsopdrachten voor het vak Onderzoek & Ontwerpen in het voortgezet onderwijs.
Niveau: voortgezet onderwijs.

Dierenwelzijn, hoe smakelijk is dat? (2010)

Dierenwelzijnslessen over kip, varken, geit, vis, koe, bij en konijn.
Niveau: basisonderwijs.

UITGELICHT

Welzijn Paarden

Docenthandleiding als resultaat van het project Waarborgen Paardenwelzijn dat als doel heeft om door middel van bewustwording bij studenten, docenten en ondernemers het paardenwelzijn in Nederland te verbeteren. In deze docenthandleiding wordt aangesloten bij de onderwijsstructuur in het mbo en hbo. De uitwerking is in de vorm van showcases.

- MIEKE THEUNISSEN
- (HELICON OPLEIDINGEN)
- OVER WELZIJN PAARDEN:

Docenten inspireren tot aandacht paardenwelzijn

“Een inspiratieboek ontwikkeld over paardenwelzijn”, noemt Mieke Theunissen het. Ze is docent hbo paardensport en projectleider NHB expert centre. Het project ‘Waarborgen van Paardenwelzijn’ dat onder andere resulteerde in deze handleiding, startte in september 2008 en liep tweeënhalf jaar. Aanleiding was de grote zorg van de Dierenbescherming over het welzijn van paarden.

Cursus Dierenwelzijn MBO en vrijwilligers Dierenbescherming (2011)

Deze cursus helpt te begrijpen wat dierenwelzijn precies inhoudt, stelt in staat om het welzijn van dieren te beoordelen en respectvol en kundig met dieren om te gaan.
Niveau: mbo-groen en vrijwilligers Dierenbescherming.

Beeldbank Dierenwelzijnsweb (2012)

Videocollectie over dierenwelzijn.
Niveau: mbo en hbo groen.

Welzijnsmonitor vleeskalveren (2010)

Monitoringsysteem waarmee op bedrijven in de praktijk het welzijn van vleeskalveren kan worden beoordeeld met een trainingsmodule.
Niveau: mbo/hbo groen.

“We hadden geconstateerd dat je om welzijn te verbeteren vooral te maken hebt met bewustzijn.” In een handleiding voor docenten van paardenopleidingen op mbo- en hbo-niveau hebben de projectmedewerkers van Van Hall Larenstein, NHB Deurne en Wageningen UR showcases verzameld. Bijvoorbeeld over het geleiden van een paard bij transport, hanteren bij stress of aandacht voor gezondheid en voeding. “Mensen aan wie we het presenterden, vonden het fijn dat het in de structuur van het onderwijs aangeboden werd”, zegt Theunissen. “En gericht op inspiratie. Dat maakt het goed inpasbaar in het onderwijs.”

3. NATUUR EN LEEFOMGEVING

In de categorie Natuur en Leefomgeving is een beperkt aantal leermiddelen opgeleverd. Voor het mbo/hbo groen betreft het een digitaal boek ter ondersteuning van het gebruik van het kennissysteem SynBioSys en een serie Wikiwijs-arrangementen voor de opleiding Land, water en milieu. Voor het basisonderwijs en buitenschoolse opvang is er een set lesmateriaal natuureducatie. Ga voor het overzicht van de leermiddelen Natuur en Leefomgeving met de links naar Groen Kennisnet via de QR-code of de link.

http://bit.ly/lm_kigo_rigo_natuur

Wegwijs in de natuur (2013)

Toelichting op de achtergronden en in het bijzonder de toepassingen van het kennissysteem SynBioSys, een instrument voor beleid, beheer en ontwikkeling van natuur en landschap in Nederland, met specifieke uitwerkingen voor het onderwijs. Ontwikkeld in samenwerking met WURKS. Niveau: mbo/hbo groen.

De landschapsbeheerder van de toekomst (2012)

Wikiwijsarrangementen voor de opleiding Land, water en Milieu. Niveau: mbo/hbo groen. Etree-account nodig.

Samen aan de slag met natuuronderwijs anders (2012)

Lesmateriaal Natuureducatie voor het basisonderwijs: arrangementen met buitenactiviteiten, zoals bijvoorbeeld een Kabouterpad in een nabijgelegen natuurgebied of het aanleggen van een minituintje.

Niveau: basisonderwijs en buitenschoolse opvang.

UITGELICHT

De landschapsbeheerder van de toekomst

Een serie Wikiwijs-arrangementen voor de opleiding Land, water en Milieu, ontwikkeld in het project 'De landschapsbeheerder van de toekomst'. Arrangementen over bronbemaling, hydrologie van beken en rivieren, bepaling doorlating, grondverzet, drainage, stuwen doorgaande waterpassing, stroomgebieden en waterscheidingen, wat is LWM. De arrangementen bevatten taken, opdrachten, videoproducties en toetsen. In een aantal gevallen wordt gelinkt naar materiaal van het Ontwikkelcentrum waarvoor een entree-account nodig is. Het arrangement 'Wat is LWM' bevat een grote verzameling arrangementen en video's.

- DICK VAN DER NEUT (AOC OOST)
- OVER DE LANDSCHAPS-
- BEHEERDER VAN DE TOEKOMST:

Onderwijs voor de veranderende landschapsbeheerder

“Voor ons was het zaak om meer aandacht en instroom voor de opleiding Land, water en milieu te realiseren”, zegt Dick van der Neut, docent bij AOC Oost in Almelo. Het project ‘De landschapsbeheerder van de toekomst’, waarin een paar jaar geleden mbo- en hbo-instellingen samenwerkten, was gericht op verbreding van de opleiding omdat de functie van landschapsbeheerder nu verandert. Het project heeft niet alleen lesmateriaal op mbo-niveau opgeleverd, maar ook op hbo-niveau, bijvoorbeeld voor de opleiding Bos en natuurbeheer bij Van Hall Larenstein in Velp.

Er is een uitgebreid overzicht van lesmateriaal gemaakt. Van der Neut zorgde zelf voor dat overzicht van arrangementen voor onder meer groene ruimte en land, water en milieu op Wikiwijs. “Een aantal arrangementen wordt volop gebruikt”, zegt hij. Zo is het overzicht van de leereenheden al meer dan 6000 keer geraadpleegd.

4. VOEDING EN CONSUMENT

Gezonde voeding, smaak, gezondheid, voedselveiligheid, hygiëne en kwaliteitszorg zijn de onderwerpen die in lesmateriaal over Voeding en Consument aan bod komen. Voor de groene onderwijskolom een digitale cursus voor het vmbo, e-learning cursussen/toetsen voor het mbo en een syllabus voor het hbo. Voor het basisonderwijs is er een lesprogramma voor de uitvoering van Smaaklessen. Ga voor het overzicht van de leer-middelen Voeding en Consument met de links naar Groen Kennisnet via de QR-code of de link.

http://bit.ly/lm_kigo_voeding

Food Experience Tour (2013)

Digitale cursus over de schijf van vijf voor gezonde voeding.

Niveau: vmbo groen.

De smakelaar (2009)

De Smakelaar is een website voor de ondersteuning bij de uitvoering van Smaaklessen en bevat een lesprogramma over smaak, voeding en voedsel voor het basisonderwijs.

Niveau: basisonderwijs.

Plantinhoudstoffen & de gezondheid van de mens (2010)

Syllabus voor de opleiding Voeding & Gezondheid in het hbo. Insteek is de plant als leverancier van producten met een gezondheidsbevorderende activiteit.

Niveau: hbo groen.

The fresh food people (2010)

Vier interactieve cursussen/toetsen tuinbouw:

- [Voedselkwaliteit.](#)
- [Teelt paprika.](#)
- [Teelt komkommer.](#)
- [Teelt tomaat.](#)

Niveau: mbo groen niveau 2/3.

UITGELICHT

The fresh food people

E-learningproducten in de vorm van een diagnostische toets mbo niveau 2/3 met de thema's voedselveiligheid, hygiëne, kwaliteit en kwaliteitszorg. Het betreft een algemene toets en toetsen waarbij deze onderwerpen aan bod komen bij de teelt van paprika, komkommer en tomaat.

- MARIËTTE DEGREEF
- (CITAVERDE COLLEGE)
- OVER THE FRESH FOOD PEOPLE:

Verbinding van theorie en praktijk

“Met de e-learning modules over de teelt van paprika, tomaat of komkommer brengen we praktijk en theorie dichter bij elkaar.” Mariëtte Degreef, docente bij Citaverde College in Horst gebruikt de elektronische cursussen in de mbo-opleidingen niveau 2 en 3 (bbl). Leerlingen maken in de cursussen kennis met de teeltmaatregelen in de drie gewassen: van planten tot oogst. “De plaatjes en oefeningen zorgen ervoor dat leerlingen die niet uit de tuinbouw komen, vrij snel zicht krijgen op wat er speelt in de teelt van bijvoorbeeld paprika's. Wat is de juiste manier van clippen? Hoe oogst je?”

“Voor leerlingen die al teeltveraring hebben, werkt de cursus als een spiegel”, zegt Degreef. Bij hen gebruikt ze de cursus om theorie en praktijk te verbinden. Hoe zit het nu bij jullie op het bedrijf? Waarom doen jullie het zo? “Ondernemers merken dat. Sommige bedrijven hebben daarom zelf toegang tot de cursussen aangevraagd voor hun medewerkers.”

5. INSPIRATIE

Veel RIGO-/KIGO-projecten hadden niet tot doel leermiddelen op te leveren. Ze waren bijvoorbeeld gericht op verkenning, curriculumontwikkeling, het ontwikkelen van didactische concepten of samenwerkingsvormen. In een aantal gevallen leverde dat interessante documenten op die inspiratie kunnen bieden voor wie zich bezighoudt met leermiddelen, curriculumontwikkeling en didactiek. Je vindt ze in het overzicht op deze pagina. Ga voor het overzicht van de Inspiratie met de links naar Groen Kennisnet via de QR-code of de link.

http://bit.ly/lm_kigo_inspiratie

Van Class naar klas (2007)

Handvatten voor competentiegericht onderwijs gericht op ondernemerschap.

Who's Afraid of Red, Green and Blue? (2011)

Handleiding. Doel ervan is om opleidingen op het gebied van integrale gebiedsontwikkeling en management buitenruimte bouwstenen te leveren voor het studeren en werken in een internationale context. Zowel onderwijsontwikkelaars, managers, docenten als studenten kunnen gebruik maken van deze handleiding.

Omgevingsbewust bouwen (2010)

Handleiding voor samenwerkingsproject omgevingsbewust bouwen voor de doelgroep mbo/hbo/wo.

De groene kennispoort Twente (2010-2012)

8 Rapporten over de Kenniswerkplaats Groene Kennispoort Twente. Te gebruiken als naslagwerk.

Jonge Friezen Foarút (2012)

Website over de aanpak/resultaten van het project Jonge Friezen Foarút. Veel informatie over de aanpak van de plattelandsontwikkeling in Noord Friesland.

DC-AC, Doorlopende Coach - Actieve Coach (2011)

Beschrijvingen competentieprofiel/handleiding cursus coachen. Bevat verschillende producten die kunnen bijdragen aan realisatie doorlopende leerlijnen en leren in en uit de praktijk. Leermateriaal voor docenten.

Groene arena (2011)

Leergang voor management. Onderwerpen: communicatie/samenwerken tussen de managementlagen: teamleider, locatie-directeur, cvb.

Creatief ketengericht ondernemerschap (2013)

Veel materiaal over coaching en evaluaties van proces voor docenten/coaches.

Van regiovraag naar regioleren (2013)

Bevat een Toolbox Veenkolonien, Noord Oost Friesland en Regioleren. Deze laatste bevat instrumenten/methodieken, plannen aanpak en draaiboeken en achtergrondinformatie.

UITGELICHT

Jonge Friezen Foarút

In het Kigo-project 'Jonge Friezen Foarút' - een initiatief van de provincie Fryslân - gingen studenten Van Hall Larenstein en NHL Hogeschool op zoek naar nieuwe kansen voor de Noord Fryslân onder het motto 'Jonge Friezen weer Foarút'. Met partners uit de regio gingen de studenten in gesprek met andere jongeren over de toekomst van Fryslân. Samen stelden zij een regionale jongerenagenda samen. Op de webpagina is veel interessante informatie te vinden over de aanpak van de plattelandsontwikkeling in Noord Friesland.

- DAAN VAN DER LINDE
- (VAN HALL LARENSTEIN)
- OVER JONGE FRIEZEN FOARÚT :

Met jongeren, voor jongeren

Het project 'Jonge Friezen Foarút' was een project met jongeren en voor jongeren, aldus docent Daan van der Linde van Hogeschool Van Hall Larenstein: "Het heeft ons geleerd jongeren te betrekken bij vragen over ruimtelijke planvorming." Door jongeren te bevragen zochten zijn studenten naar nieuwe kansen voor de regio die te maken heeft met krimp en vergrijzing. Het leverde een jongerenagenda op die gepresenteerd werd tijdens een symposium, op het web en via sociale media.

De samenwerking met NHL Hogeschool was volgens Van der Linde bijzonder. "Door de combinatie van het sociale aspect met ruimtelijke vragen leerden we na te denken over echte welzijnsvragen." Die kennis past hij toe in 'Deurdonderen', een vervolgproject in de Achterhoek waar studenten samenwerken met studenten van Hogeschool HAN.

6. PROMOTIE / IMAGO

Bij dit thema snijdt het mes aan twee kanten. Het is een overzicht van in RIGO-/KIGO-projecten geproduceerde leermiddelen over 'groene' onderwerpen. Ze gaan over natuur en milieu-educatie, duurzaamheid, de groene sector. Tegelijkertijd leveren ze een bijdrage aan de bekendheid van groene opleidingen en aan imagoverbetering van de groene sector. De leermiddelen zijn bedoeld voor het basis- en voortgezet onderwijs en vragen in een aantal gevallen de inzet van leerlingen mbo groen. Het betreft lessen, Wikiwijs-arrangementen en handleidingen voor workshops. Ga voor het overzicht van Promotie/Imago met de links naar Groen Kennisnet via de QR-code of de link.

http://bit.ly/lm_kigo_rigo_promotie

Groen anders dan gedacht (2010)

Wikiwijs-arrangement met opdrachten voor vmbo-groenleerlingen om het groen onderwijs en de sector te presenteren aan basisschool-leerlingen.

Niveau: vmbo groen leerjaar 3/4 voor basisonderwijs.

Entree-account nodig.

De Natuurkalender (2010)

Wikiwijs-arrangementen, ontwikkeld in het kader van de Natuurkalender

Eikenprocessierups

Hooikoorts

Niveau: mbo groen.

Kinderen gaan voor groen, natuurlijk (2011)

Arrangementen en lessen voor natuur- en milieu-activiteiten voor basisschool-leerlingen en cliënten zorginstellingen uit te voeren door leerlingen mbo groen.

Niveau: mbo groen voor basisonderwijs.

Groene kennistransfer Stad en Midden-Delfland (2012)

Lessen die leerlingen mbo-groen kunnen uitvoeren voor leerlingen in het niet-groene vmbo.

Niveau: mbo groen voor vmbo.

Stadteland (2012)

Wikiwijs-arrangementen die mbo-groenleerlingen kunnen uitvoeren met leerlingen buiten groen onderwijs.

Niveau: mbo groen voor voortgezet onderwijs.

Floriade Workshops Groen Onderwijs (2012)

Handleidingen en materialen van workshops die het groene onderwijs op de Floriade heeft verzorgd.

Niveau: mbo groen voor basisonderwijs.

Entree-account nodig.

Samen aan de slag met natuuronderwijs anders (2013)

Lesmateriaal buitenactiviteiten natuureducatie.

Niveau: basisonderwijs en buitenschoolse opvang.

UITGELICHT

Stadteland

Tien Wikiwijs-arrangementen waarmee mbo-groenleerlingen kinderen kennis kunnen laten maken met de groene thema's. Elk arrangement bevat Omgevingswijzers met een opdracht voor respectievelijk groene en niet-groene leerlingen, docenteninformatie, een draaiboek en ondersteuningsmateriaal met extra achtergrondinformatie voor docenten en/of leerlingen. In drie arrangementen werken leerlingen van groene en niet-groene scholen samen. In zes arrangementen verzorgen leerlingen van groene scholen activiteiten voor niet-groene leerlingen. Deze arrangementen kunnen bovendien worden onderscheiden naar vakrichting.

• ADRIE REIJM
• (LENTIZ ONDERWIJSGROEP)
• OVER STADTELAND:

Laten zien wat je doet

“De mensen in onze omgeving – een stedelijke omgeving – weten zo weinig van de thema's waar we in groen onderwijs mee bezig zijn,” zegt Adrie Reijm. Als vestigingsdirecteur van de locatie Maasland van Lentiz was hij nauw betrokken bij het project Groene Kennistransfer Stad en Midden-Delfland. “We wilden dat kinderen uit de stad kennismaken met groene thema's als streekproducten, gezonde voeding of natuur.” Samen met leerlingen, bedrijven en andere partners heeft de school diverse activiteiten ontwikkeld zoals een bomenroute, schapenlessen voor brugklassers of een Boerenhalloween, waar honderden mensen op af kwamen. De betrokkenheid van leerlingen vindt hij belangrijk. “Zo leren ze dat het belangrijk is te laten zien wat ze doen.” Vanwege het succes bleef het niet bij eenmalige activiteiten. “Ze maken deel uit van onze opleidingen,” zegt Reijm, “het heeft zelfs geleid tot een nieuwe opleiding 'Recreatie in het groen'.”

Groen Kennisnet

Groen Kennisnet is een dienst van de Groene Kennis Coöperatie, het samenwerkingsverband van alle groene onderwijsinstellingen in Nederland, en wordt ondersteund door het Ministerie van Economische Zaken.

De doelstelling van Groen Kennisnet is kennis delen op het gebied van Voedsel en Groen te bevorderen en te faciliteren voor groen onderwijs en voor innovatief ondernemerschap.

Groen Kennisnet verzamelt kennisbronnen en onderwijsmateriaal op het gebied van Voedsel en Groen in Nederland en maakt deze waar mogelijk publiek beschikbaar via het webportaal www.groenkennisnet.nl en via een uitgebreid pakket webservices.